

Farging av ull med bjørkeblader!



Visste du at det går an å farge stoff og garn med bjørkeblader? Før St Hans har bjørka blader som gir knall gul farge.

Hanne Beathe Thomsen har i mange år jobbet med plantefarging. Hun har skrevet opp alt hun har gjort i en bok med skinnnetui og håndlaget papir. Fargede stoffbiter er sydd fast i papiret og garnet er flettet i tynne fargede fletter før og etter farging. Boka er blitt en skatt etter mange fargeforsøk med små historier, skriblerier og ullfrynser.

Hanne Beathe har lært bort noe av det hun kan. Sammen med husflidskonsulenten i Oslo har hun laget eksempler på farging av ull med bjørk, lav og røtter.

Her kommer første del, se bilder og lær hvordan du farger med bjørkeblader.

I plantefargingens verden er det noe som kalles *beising*. For at fargen skal feste seg må vi beise garnet på forhånd. Unntaket er lav og bark som inneholder egne beisestoffer og trenger derfor ikke beis. Denne gangen bruker vi *alun* til å beise med. Du kan kjøpe alun på apoteket.

Garnet varmes opp i vann med alun. Varmen får de ytterste ullfibrene til å åpne seg. Dermed slipper beis og farge inn i garnet. Fargestoffet fester seg på noe som heter metallion i garnet som kommer fra beisinga.

Du trenger:

Garn eller stoff av ull

Blader fra en bjørk. Husk plukk forsiktig av bjørka! La det stå igjen noen blader her og der.

Alun

Kjele

Balje

Vann

Kokeplate

Rørepinne

Termometer

Hansker

Slik gjør du:

Finn frem hvit og grå ull du har lyst til å farge. Du kan farge stoffbiter eller garn.

Lag hesper av garnet. Har du et hespetre? Og vet du hva en hespe er? (se bilde)

Knyt rundt hespen flere steder med en farget bomullstråd så du lett kan se tråden etter fargingen.

Legg ulla i en balje med kaldt vann og la det trekke inn, gjerne i flere timer.

Oppskrift på beising med alun

100 g garn

5 l vann

16 g alun

Bland alun i en liten mengde varmt vann i en kjele eller jerngryte. Legg ulla i gryta og fyll på med mer vann. Pass på at vannet ikke koker når du legger ulla nedi. Ull tåler å kokes men er var for brå temperaturforandringer. Du kan prøve deg frem med mer eller mindre alun og se om du får frem ulike nyanser på fargen. Varm opp til 90 grader, skru ned varmen og la det stå og trekke i en time. Pass på å holde det varmt.

I mellomtiden kan du gjøre i stand fargebadet i en jerngryte eller kjele av stål. Fyll kjelen med vann og masse blader, legg garnet nedi og kok opp til 90 grader. Skru ned varmen og la det stå i en time.

Nå kan du ta opp garnet og hånd-sentrifugere det. Det vil si at du står et sted med god plass rundt deg, holder garnet i den ene enden av hespen og sveiver det rundt og rundt så fort du kan. Vann og blader preller av!

La garnet ligge og hvile til det blir kaldt. Skyld det i kaldt vann og klem ut vannet.

Nå kan du tre garnet inn på en pinne og henge opp til tork.

Dersom du har farget grå og hvit ull vil du se at den grå ulla går mot grønt eller blått.

Hvis du farger ull både i jerngryte og i stålkjele vil du også se en forskjell. Jerngryta gir en sterkere farge.

Bildetekst: Her ser du garn som er beiset og ubeiset før fargingen. Det blir ganske stor forskjell på fargen!

Nå som du kan farge ull med bjørk kan du sette i gang med silke – det er samme prosess!

Lykke til!